

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru z pošiljanjem
na dom
za celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . . . . . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . . . . . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvu v Mariboru.

Rokopiši se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 15.

V Mariboru 25. julija 1867.

Tečaj I.

Vabilo na naročbo.

Častiti gospodje, ki so bili naročeni samo za prvo pol-
letje in katerih naročnina je zatoraj že končana, so prošeni naj
se blagovolijo kmalu naročiti za drugo polletje. Nadalje pro-
simo tudi sploh vse rodoljube in prijatelje za duševno in
materialno podporo. — Novi naročniki še dobije vse
liste drugega polletja.

Potreba kmetijskih in realnih šol.

Zraven političnega življenja, katerega glavna pravila so
premenljiva, kakor jih okoliščine nanašajo in jih vodijo
osebe, stoji z enako pravico gospodarsko življenje, katero
vender tirja, da je bolj odkritosrčno obravnavamo, ker ima
potrebo stalnega v sebi, in je podlaga ljudskemu bogastvu,
duševnemu razvijanju in svobodi, — ker brez narodne
premožnosti svoboda ni mogoča. — Ono tirja tedaj
tudi pred vsim drugim poročstvo obstanka, da se politično
življenje z njim poravnava in mu garantira tiste pripomočke,
kteri je iz dosedanjega neugodnega stana izpeljejo. Mali
ogled v javnem, zlasti pa v gospodarskem življenju posve-
doči naše misli o važnosti gospodarstva, pokaže pa nam tudi
njeno sedanjo nevarnost, ker mu je glavni pogoj: kupčija,
obrtinja, kredit pokvarjen, celo uničen, in ker je mera dav-
kov, — tistih odstotkov, ktere vsaki državljan primerno k
državnemu gospodarstvu iz svojega čistega dohodka prikla-
dati mora, — prenapeta, ker v izvorni kapital ljudstva sega,
in tako rodovitnost, s tim pa trpežnost plačevanja davkov
oslabi. Vlada tedaj, ktera svojo nalogo spozna, da mora
pred vsim za obstanek močne države, za premožnost ljudstva
skrbeti, bi morala vzrokom slediti, kteri so zakrivilili, da je
gospodarstvo naše za potrebami časov zaostalo, namesto na-
predovalo, da še so naši, že tako siromašni znani izvirki
domače obrtnosti vsahnoli, da so na vnanjem sejmu naši
pridelki tako redki, in najdemo na domačem z večine tuje.
Da se pa ta nadleženi stan kakor naj prej poboljša, mora se
skrbeti za izobraževanje ljudstva, prizadevati si za tisti po-
goj vsega napredka in razvitka premožnosti, brez ktere so
vsi poskusi brezvpešni, — t. j. zraven dobrih ljudskih šol,
na narodni podlagi, z domačim slov. jezikom
osnovane kmetijske, obrtnijske in realne šole,
kterih vravnava više sega, kakor mladež nektera leta brez
prida v tujih jezikih vaditi, kar še ne premore poti k višji
omiki pokazati. Kde imamo mi Slovenci do sedaj učilnice,
ktere za učeno, kakor za obrtno in kupčijsko izobraženost
skrbijo, in katerih se pri drugih narodih tako obilno nahaja?
Manjka nam tedaj na polju duševne in telesne koristi vsak
radosten napredek! Štajerski deželni odbor je res potrebo
sprevidel *), da se realne in gospodarske šole vpeljati mo-
rajo. Ali da ta Štajerski odbor tako sebično in pristrano
le za nemški narod skrbi, in realne in kmetijske šole samo
za Gradec, Maribor, kteri se tudi bolje k Nemcem prištevata,
in za Judenburg! predlaga, da se z velikim veseljem po
svetu kriči, da tudi v tem pitanju nas Slovence z prazno
žlico napititi misli, to se nam jako čudno zdeti mora. Kde
tu pravica ostane, naj se tisti prašajo, kteri zraven nemškega
tudi slovenski narod zastopajo; naj se prašajo, ali s tim, da

spodnjemu Štajerju in njegovim slovenskim prebivalcem njih
pravice kratijo, celi deželi, ja celi državi ne škodijo. Kteri
nasprotni vzroki je zadržavajo? ali se upirajo na nerodo-
vitno zemljo, na nezmožne prebivalce? Ali ni ravno južna
štajerska dežela zemlja za najdaljši napredek v umnem gos-
podarstvu naj bolj sposobna? Ozrimo se samo v deželo, v
kteri živa priča za nas govori, in postavimo našim žitnim
poljem, sadunosnemu hribovju, rodovitnim vinskim goricam in
dobremu podnebjju Švajcarske bregove na stran, kder v
dolinah vlada italjska vročina, na višinah sibirski zima; kder
polja ne poznajo, in v obče njihova dežela ravno razvitku
obrtnosti ni naj bolj ugodna. Nikder ne producira zemlja
neizdelane snove za svoje fabrike, vender so obrtne švaj-
carske fabrike pri dobri tehniški omiki, pri svoji trdni volji
zmagale in si pot utrle na vse sejme zemlje, tako da se
lahko oni v obrtniji z Nemško, Francozko, Angleško merijo,
v nekterem je celo prekosijo. Sili nas tedaj to k žalostnemu
priznanju, koliko krivico nam delajo, da nam samoupravo
kratijo, ali pa toto, kolikor je imamo, deželni odbor tako na-
preno za nas rabi. Vzrok temu je vladoločnost Nemcev, ktere
so se na političnem polju tako čez nas navadili, in ktera
tako daleč ide, da tudi v naše gospodarsko življenje sega,
in nam izvire zadeluje, kteri bi nam bogastvo in s tem svo-
bodo prinesli mogli. Ali ta skrivnost meri na to, da se
nemška rodovitnost krepi in množi, naša pa slabi in vniči;
iz česar oni svoj dobiček za svoje neizmerno vladoljubje
jemljo. Veča rodovitnost namreč napravi, da se veliki ka-
pitali nabirajo, in ti so sopet temelj, da se pridelovanje po
meri povikša. Tako bi to lahko v neizmerno izpeljali, kar
je neovržno gotovo, da ta narod vedno bogatejši, uni sploh
siromašnejši postaja; ker gospodarsko pridelovanje je tisti
izvir narodnega bogastva, kteri nikoli ne vsahne. Vsaki
mora tedaj skrbeti, da ne gospoduje samo na svojem sejmu,
ampak si prizadeva, da se tudi z drugimi lahko poganja, in
si tudi tuje sejme pridobi. Pitanje je le, ktera so sredstva
in poti? Da se tedaj kmetovanje in obrtna delavnost med
našimi delavci poveča in se obema vrstama pridobitve novejš-
šega napredka v prid obrnejo, je neobhodno potrebno, da se
posebno kmetijske in rokodelske učilnice in za višo omiko
realke na slovenski zemlji napravijo. Gospodarska izobra-
ženost nese svoje moči v neštevilnih žilah od osebe do
osebe, razplodi je od roda do roda, od stana do stana, od
ljudstva do ljudstva, se brez meje povikša, vsaki napredek
v gospodarstvu naredi nove, do sedaj skrite in zvezane
gospodarstvene moči razveže, da občno blago postanejo. Ker
tedaj razširjena in občna gospodarska omika bogastvo neiz-
merno pomnoži, moral bi se duh vneti, mesto da se z zane-
marjenjem izobraženosti zadržuje in veže. Poglejmo v tem
oziru, kar se bogastva in števila ljudstva tiče, od ene strani
Nemško, Angleško, severoamerikanske dežele; od druge
strani Turčijo, Španijo, Meksiko, ali pogledjmo samo na ze-
dinjene države amerikanske, z svojimi 30 milijoni prebival-
cev, ktere so pred 300 leti komaj enemu milionu Indijancev
ubožna domačija bila. Na toti stopnji, kar se bogastva tiče,
smo tudi mi Slovenci, da imamo samo nado v neznani bo-
dočnosti pred seboj, in žalostno skušnjo za seboj! Nikdo ne
more tajiti, da naše kmetovanje in obrtnija se ne razvija tako
naprej kakor to sedanji čas zahteva, ker ima malo kdo med
Slovenci priložnosti v domačih obrtnijskih šolah, v domačem
jeziku za obrtnijstvo, rokodelstvo in kmetovanje pripravljajo
cih naukov se učiti. Trditi pa se mora, da je postava, ktera

*) Kakor sem slišal.